

Адреса управи часо-
пису:

UKRAINSKYJ PRAPOR
Berlin-Schöneberg,
Eisenacher Straße 53 IV

Рукописів редакція не звер-
тає. Неоплачених писем не
приймається.

Ціна одного примір-
ника 20 зол. пфеніг.

Телефон Редакції:
Stephan 45

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР

(UKRAINSKYJ PRAPOR)

Виходить
1. і 15. кожного місяця

Передплата вносить
в Німеччині:

без доставки з поштовою
пересилкою
місячно 0.40 з.м. — 60 з.м.

піврічно річно

в Чех.-слов.: ч. к. 15.— 30.—
в Юго-сл.: динар. 30.— 60.—
в Австрії: а. к. 12000.— 24000.—

в краях Латин-
ської Унії. фр. 4.— 8.—
в Англії... шіл. 2.— 4.—
в Америці... дол. 0.50 1.—
в Бразилії... дол. 0.25 0.50

в Радянських
Соц. Республ.
рівновартність дол. 0.50 1.—

Під новий рік боротьби.

До безконечного ряду минулих років від-
ходить отсе ще один: рік 1926-ий. Опускає
на завсіди негавгаючу метушню маловибагавої
буденщини й прямує в архів критичних та
холоднокровних дослідників старовини.

Та заки відійде зовсім на склад минулого,
задержують ще раз того 365-дневного дідугана
на крикливому журналістичному загумінку і
роблять над ним короткий та поспішний суд.
Вердикти того доразового суду, звичайно, не є
надто ласкаві. І нічого в тому дивного. Аджеж
загальні симпатії у цейже момент звертаються
у сторону самовпевненого й завсіди мотор-
ного Нового Року, від якого й сподіються усі
того, в чому не дописав Старий...

В оцінці того, що дав нам минулий рік слід
бути по можності об'єктивним і признати, що
приніс він чимало нового й корисного, коли
не безпосередно, то посередно.

Він виявив у цілій повноті абсурдність
післявоєнного поділу європейських держав на
побіджених і побіджених, виявив усю хитрість
„мирових“ договорів, що мали перемістити Єв-
ропу в більшій рай, а дали їй справжнє дантей-
ське пекло, і приніс — покищо тільки західній
Європі — певного рода устійнення політичних
та господарських відносин.

У тому році знято з Німеччини по-
нижуючі версальські кайдани, що дає їй мож-
ність проявити повноту своїх політичних сил
на міжнародній арені. Хоча з провала, але
постійно приходить також до слова елімінова-
ний досі з цієї арени Союз Радянських Респу-
блик. Поява тих двох нових чинників має
далекосяглі значіння, коли зважимо, що оба
вони заінтересовані живо у тому, аби пере-
вести чиодну зміну на політичній європейській
карті, пошматованій самовільно недавніми по-
бідниками.

Коли в минулому році Німеччина досягнула
належний їй вплив у міжнародній політиці, то
хто знає, чи не більша в тому заслуга щасливих
випадковостей, як незбитих і переконуючих
розумових аргументів. А тими щасливими ви-
падковими обставинами були внутрішні кло-
поти поодиноких антантських держав, які у
львиній часті зробили їх більше податливими
супроти вчорашнього ворога.

Були це клопоти не маловажні. Англія
находилася й находитися ще далі під загрозою
втрати політичних впливів на азійському конти-
ненті, де розбурханий стихією національного
відродження Китай, дає „поганій“ примір на-
селенню золотоблискучих імператорських Індій.
Крім того, економічний розквіт поодиноких
англійських доміній ставить рубом справу по-
літичної безпеки матеріального добра і
витворює в тих домініях децентралістичні се-
паратистичні тенденції, з якими Англії щораз
то важче приходить бороти. А вкінці, не
на останньому місці, дошкулив їй великий
страйк вуглекопів, що діймаюче порушив і
державну скарбницю і національне майно та
могутню англійську індустрію.

Побідоносну Францію привела до
тверезости з післявоєнного похмілля шойно —
економічна скрута. Під загрозою основного
банкротства французьке громадянство зробило
цілковиту переорієнтацію свого дотеперішнього ста-
новища. І сталося таке справжнє чудо, що
навіть представник найбільше шовіністичних та
найбільше непримиримих супроти „варвар-
ської“ Німеччини кругів — Поанкаре, по-
годовився з напрямом політики золотоустого
Бріана, що стремить до оконченого і справжньо-
го примирення з побідженим учора надрен-
ським сусідом.

Отсі до внутрішні справи Англії та Франції
— третьої аліантської великодержави Італії
не згадуємо, бо зайнята вона виключно закрі-
плюванням фашизму і дещо фантастичними пля-

нами Мусолінія про опанування середземного
моря — приспішили примирення з Німеч-
чиною.

Договори в Локарно й Туарі, прийняття
Німеччини в Союз Народів, признання їй по-
стійного місця у Раді того Союзу — ось, це ті
етапи, якими німецька держава в минулому
році відвойовувала належне їй поміж іншими
великодержавами місце. А знесення мілітар-
ної контролі, поришене формально на грудневій
сесії Союзу знімає з неї останні кайдани, на-
ложені їй версальським та іншими „мировими“
договорами. Німеччина відзискує свободу ді-
лання і з цим моментом змінюється міждержавні
відносини на заході Європи.

Велика антанта, якої одинокою ціллю було
держати побіджених на короткій привязі і
берегти святости „мирових“ свистків паперу
— стає зайвою інституцією і переходить на
мало-славні сторінки людської історії. Оди-
ноке, що нагадує її часами, то — дуже за-
карлючені й по нинішній день непрояснені
фінансові претенсії її бувиших членів супроти
себе...

Тим самим зменшується значіння так зва-
ного Союзу Народів, що був повільною
креатурою цієїж антанти. На ніщо не при-
даються всякі реформаторські проекти для
освітнення життєздатности того Союзу. Як
горбатого й могола не випростує, так і не ви-
простує ніхто скривленої у самому початку
великої вільсонівської ідеї про братерство на-
родів, якого воплощенням мав бути Женевський
Союз. Уся практична вартість того Союзу
лежить у тому, що став він неначе дипломатич-
ною європейською біржею, на якій деякі дер-
жави поладнувати можуть швидко й безпо-
середно всілякі свої порахунки.

Так отже старий рік може почванитися, що
був свідком похоронів великої антанти. Зні-
вленою поділя на побіджених і побідні держави,
що вносив задушину атмосферу вічної не-
певности й напружености — словом, західна
Європа переходить щасливо важку політичну
кризу, міждержавні відносини у тій частині
нашого сходула помітно злагіднені й подекуди
устійнені.

В цілком протилежному напрямі котяться
середно-європейські держави. Маємо тут на
думці Польщу, Румунію і Чехо-
словацьчину. Замість до внутрішньої кон-
солідації та зовнішнього закріплення йдуть вони
нагально по похилій площі господарського й
політичного занепаду. Вигодувані на ласкавому
антантському хлібі стали безпорадні й по діт-
вачьому збентежені, коли побачили, що тій
панській ласці прийшов кінець.

Над тими державами завсіди ще висить
грізний дамоклевий меч — справа гноблених
ними народів. Досі перед всякими закидами
охороняла їх антанта, нині не стало вже тієї
опікунчої запаски, за яку можна було безпечно
заховатися. Побойючись, щоби принцип рів-
норядности не знайшов швидко примінення та-
кож у відношенні до народів, що наразилоб оці
„національні“ республіки на болючі територі-
альні втрати — намагаються вони рятувати
стан свого посідання всілякими способами.

Чехословацьчина йде на угоду су-
проти так званих національних меншин, але
тільки словацької та німецької, бо закарпат-
ських наших братів вона все ще не хоче при-
знати повновартними й повноправними людьми.
Та з другої сторони серед чеського громадянства
зростають шовіністичні настрої навіть супроти
цеї суттєвої угодовости свого уряду й збирає
нагальна хвиля своєсвідного чеського фашизму,
що мабуть дуже швидко виросте понад голову
Масарика й Бенеша...

Польщу заохотів рятувати в друге маршал
Пілсудскі. Зробив славний травневий „переворот“,
захопив владу при активній допомозі
польських соціалістів, а навіть комуністів, з
якими відтак не заохотів поділитися здобутками
того „перевороту“, на превелике розчарування

своїх помічників, і тепер намагається консолиду-
вати ціле польське громадянство гаслом походу
на золотоверхий Київ, чи пак якоюсь таємничою
ідею польсько-українсько-білоруської „федера-
ції“. Знаходить навіть легководущі, чи прямо
таки злочинні типи й поміж Білорусинами та
Українцями (на щастя, не багато!) і з тими
то легітимаціями підлабужується до Англії за
фінансуванням того нового походу на Україну.
Занятій такими намірами нової експансії на
схід — Польщі байдуже, що в нутрі росте з
дня на день число безробітних, що цілі маси
населення опинилися на самому дні матеріаль-
ної нужди, з якої одинокий вихід це — вулиця,
їй байдуже, що в підземеллі горить уже вулкан
недоволення й розплати мільонів гнобленого
непольського населення. Клігаючи із дня на
день вона й в минулому році ще раз виказала
всю свою нездатність до дарованого їй держав-
ного життя, до творення тріvkих і стійких
вартостей.

На сході Європи старий рік приніс помітне
закріплення Радянського Союзу, а в ньому й
Української Республіки. Відбудова
знищеного війною та горожанськими бороть-
бами промислу — ось, це й та справа, довруги
якого сконцентрувалися всі сили національних
республік Радянського Союзу, може навіть зі
шкодою для інших ділянок громадського жит-
тя...

З окремаж, на Україні поведено значно
вперед націоналізацію державного апарату, пре-
си і шкіл. Та не слід нам замикати очей на
такі речі, як виступ Ларіна на всесоюзному зїзді
у Москві, зловісті виступи відомого російського
публіциста й письменника Д. Бедного проти
українізації та вкінці на той ентузіазм, з яким
стрінулася у московському держтеатрі вистава
песи „Дні Турбіних“, що є апофеозом той росій-
ської інтелігенції на Україні, який все одно
форма влади, а головне — її обрусительна
„історична“ місія. Такі факти вказують на те,
як живі ще серед російського громадянства
тенденції національного гнету.

Для так званих національних
меншин старий рік був дуже неласкавий.
Не звертав на них ніякої уваги, занятий ви-
сокою міждержавною політикою. З окрема
ігнорував західно-українські землі, де роз-
гулялися на добре польські охоронники.

Вирочім винуваті у тому такі деякі наші
політичні чинники. Замість стати осередком
визвольного протипольського бльоку, найбіль-
ша галицька політична партія УНДО зійшла
остаточно на манівці опортунізму. Правда,
вона закриває ще перед ширшими кругами
нашого громадянства свою основну тенденцію
— примирення з польською державністю, по-
миріння з польським пануванням на україн-
ських землях. Та останній Народний Зїзд неї
партії, який був великою демонстрацією не
проти Польщі, а проти — Української Респу-
бліки, відкриває нам аж надто виразно той
шлях, по якому ринулася їти саме та політична
партія, що тому вісім літ видвинула отверто
прапор української державности.

Та старий рік показав нам також, що є й
такі, які перебрали що ганебно опушено УНДО-м
позицію боротьби за визволення західно-україн-
ських земель зпід польського панування.
Перебрали на себе цей важкий і важкий обов'язок
широкі маси західно-українського народу,
що перейшли вже огонь національного осві-
домлення і не так легко забувають про не-
давно минуле та про свої святі права. Такі
процеси політичні, як монстральний володи-
мирівський процес проти українських селян
показує нам аж надто наглядно, що прапор
української державности і безкомпромислової бо-
ротьби за цю державність знаходиться в силь-
них і певних уже руках.

Ті руки вдержать його непохитно також
в новому році боротьби.

В обороні Підкарпатської України.

(Кінець.)

Все те відбувалося поступово, а для ілюстрації цієї системи наводимо тут на підставі урядових чехословацьких статистичних даних (Статистична Книга Чехословацької Республіки, Прага 1925) деякі статистичні зіставлення з області шкільництва, земельної реформи і економічного поневолення українського населення.

В області шкільництва мали Українці (Русини) в р. 1923-24 українських народних шкіл низшого типу 460 з 755 класами, українських народних шкіл вишого типу т. зв. горожанських всього 12 з 36 класами, а українських гімназій і інших того рода шкіл 4 з 55 класами. Ці цифри означають в пропорції до кількості українського населення в Чехословаччині (477.430), що одна класа припадає в народних школах низшого типу на 612 Українців, в горожанських школах на 12.829 Українців, в гімназіях і інших того рода середніх школах на 12.241 Українців. В порівнянні зі шкільництвом пануючого чехословацького народу наведені дані щодо українського шкільництва так низькі, що Українці мають в двох, трьох, а в народних шкільництві вишого типу (в горожанських школах) навіть аж вісім разів менше українських класів, ніж Чехословаки. Бо одна чехословацька класа припадала в р. 1923-24 в народних шкільництві низшого типу всього на 362 Чехословаків, в народних шкільництві вишого типу (горожанських школах) тільки на 1671 Чехословаків, а в гімназійних і інших того рода середніх шкільництві на 4184 Чехословаків. Се являє упередження Українців на полі шкільництва тягнеться червоною ниткою через цілий час приналежності Підкарпаття до чехословацької республіки, бо подібні цифри і подібну пропорцію находимо в 1920, 1921, 1922 р. Сей стан в останніх роках ще погіршується, бо через поспішне творення щоразо нових чеських шкіл на Підкарпатті та перетворення українських на чеські дійшло в останньому шкільному році 1925-26 до того, що приміром в народних шкільництві вишого типу (в горожанських школах) ледви 3% переважно налігуючого чехословацького елементу.

Чехословацьких клас (Учитель, ч. 4—6, з дати: Ужгород, 30. червня 1926). Притім найуспішніше переводиться чехізація українського шкільництва шляхом фактичного чехізації українських шкіл. Для цієї цілі видаються учителів Українців — Галичан, яких свого часу покликали для зорганізування українського шкільництва, або переноситься українських учителів до корінної Чехословаччини, а на їх місце насаджуються по українських школах учителів Чехів чи Словаків. Щоби уніфіковане чехізування перевести непомітно, взялася чеська влада на такий спосіб, що насамперед іменує для даної школи (як приміром

в українській гімназії в Берегові) чеських учителів в більшій кількості для науки чеської мови, щоб відтак заступити ними перенесених тимчасом денде українських учителів. В згаданій Берегові приготовано в сей спосіб переміну української гімназії на чеську. Як стверджує урядове „Звідолення державної реальної гімназії в Берегові на шкільний рік 1923-24, Ужгород 1924“, в однім лише 1924 р. іменовано до цієї гімназії аж 5 нових учителів для чеської мови, хоч вже було їх там чотирох, отже набралось там аж 9-тьох учителів чеської мови. По тім зарядженню недовго треба було ждати на заході чехословацької шкільної влади щодо переміни цієї гімназії на чеську як піднято, але проти яких заперечувало населення і всі українські культурні і політичні чинники. Дальше для улепшення чехізації в українських школах обнижується навіть рівень науки в порівнянні до чехословацьких, а те все разом взяте та всі інші методи чехізації українського шкільництва, для обговорення яких рами цієї гімназії в Берегові Русини відбути на весну сего року в Ужгороді зіїд. На цьому зіїді заперестовано зі всею рішучістю проти чехізаційної шкільної політики та поставлено ряд домагань з області як народнього і середнього так і фахового українського шкільництва.

Земельна справа і справа господарсько-економічного положення українського населення на українському Підкарпатті подають подібні яркі зразки примінені до Українців Чехословаччини також і тою дорогою системи гнету, поневолення і чехізації. Наводимо отсі найбільш яркі дані.

Після чехословацьких урядових даних є на Підкарпатській Русі 1.262.948 га землі, якої більша половина, бо аж 668.907 га — се ліси, ставища і неужитки. Рілі, сіножатей і полонин (гірських випасів худоби) є лише 600.036 га, в тім самої рілі всього на всього 219.196 га. Господарське положення цієї гірської, лісної країни наслідком того таке, що після урядових зіставлень чеської влади для теперішнього населення Підкарпатської Русі треба навіть при нормальнім урожаю довозити щорічно дві третини потрібних для нього харчевих припасів. А саме 6.000—7.000 вагонів збіжжя треба довозити, головне з Угорщини і Румунії, (з корінної Чехословаччини ізза великого віддалення лише в малій мірі).

До того сама суспільна структура населення на Підкарпатській Русі є того рода, що з одної сторони 500.808 га землі, якої більша половина, а з другої сторони в руках автохтонного різниці населення знаходиться ледви половина землі на Підкарпатській Русі. Через се пересічна норма посідання малоземельної власності так низька (около 1/2 га), що майже все сільське населення Підкарпатської Русі є халудники з кланіком землі переважно лісової. Через се панує в цій країні діймавий голод на землі.

З другою половиною землі на Підк. Русі зайшла містерія, що мимо чехословацького за-

кону про земельну реформу з 16. цвітня 1919 р., мимо сконфіскування на цілі цієї реформи більшої посілості та переводження від того часу цієї реформи, мимо застрапаючого голоду на землі автохтонне мало-і-безземельне населення дістало лише охляпи, а переважуюча частина цієї землі дісталася будьто в руки чеських і словацьких колоністів, переважно б. легіонерів, будьто лишилась в руках держави як випробоване знаряддя господарського поневолення українського населення і чехізації.

І так через конфіскацію більшої приватної посілості і полишення більшим земельним власникам 41.796 га землі, опинилося в р. 1919 в заряді Земельного чехословацького Уряду 162.034 га на цілі земельної реформи. З цієї землі продано 4.859 га, а на цілі земельної реформи ужито лише 20.420 га так, що в заряді держави остало з кінцем 1924 р. ще аж 136.755 га тої землі, яка була призначена на ратування місцевого населення від господарської загибелі дорогою земельних поділів. Крім цієї землі, сконфіскованої, виказує урядова чехословацька статистика в заряді держави ще т. зв. державні домени, яких простір виносив в 1921 р. 363.681 га (в тім 48.647 га рілі, сіножатей і полонин). Разом отже остає в руках держави половина всієї землі на Підкарпатській Русі, а знузденіше місцевого населення опинилося в повнім господарським закріпощенню. Щоби се господарське поневолення стало цілковитим, видано саме біжучого року нову чехословацьку цілову тарифу, якою унеможливлено так конечний для Підкарпаття довіз збіжжя зі сусідніх країв Угорщини і Румунії, як також вивіз тамтуди дерева з Підкарпатської Русі. Через сю цілову тарифу ціни на засоби продукції на Підкарпатській Русі підскочили в гору, а зарібна платня незвичайно упала та збільшилося безробіття. Підкарпатська Русь попала від тепер вже також і в цілковиту господарську зависимість від Чехословаччини, від якої тепер цілковито залежить як довіз засобів поживи і кожодчасна їх ціна, так також розвій деревляного промислу, ціни на дерево і зарібна платня його виробу, — словом ціле господарське життя країни стало залежне від Чехословаччини.

Нічо дивного, що поверх сороктисячна фаланга чехословацького напильного елемента взялася до приміювання супроти автохтонного гніту і терору, про що свідчать криваві події з літа с. р. в Ужгороді, видалявання Українців з державної служби, позбавляння їх чехословацького громадянства з причин політичних і явне домагання щоразо більшого заострювання супроти Українців системи поневолення і чехізації на всіляких зіїздах і вічах чеських урядовців, учителів, легіонерів і колоністів. Вкажемо тут хочби лише на сього-річні їх збори з 2. мая і з 5., 6. і 7. червня 1926 р.

Тай і недовго прийшлося ждати на політичні наслідки тих очевидно замовлених чехізаційних домагань, бо настала здвоєна чехізація по школах і урядах, ліквідація і перемінювання

Др. Остап Грицай.

Світло в темряві.

Різдвяне оповідання.

Немає у нікого більшої любови, як у того, хто своє життя за своїх братів віддає.
Св. Йоан 15, 13.

В мертвій самоті тюремної келії, виснажений муками довгої вязниці та повалений з ніг важкою недугою, боровся молодий вязень зі смертю.

А Тюрма довкола нього була велетенська й неажерцлива, мов непереможний своєю силою хвижак. Її видвигнули на рідній землі вязня чужинський наїзники, і вона здвигалася понад поневолене місто наймогутніше, бовваніла над ним мов окреме про себе місто темряви і грози, була вища, ніж святій собор або головний замок ворожої влади, від неї падала на місто всеукриваюча мертвецька тінь і віяло холодом гробових склепів. Понурі обриси її дозвездних дахів добачував мандрівель як перше знамено міста, коли зближався до нього, а тратив їх з очей на самий кінець, коли покидав місто. Та Тюрма була головним теремом, найсильнішою твердинею і найдужшим забором чужинського ворога. Вона темрявилася на овиді міста, мов темна святиня кровожадного Молоха. Від неї меркли сяєва сонця над землею, ніби ниділа й чорніла зелень весняних піль довкола, стихав і вмовкав спів пташини та ховалися звірі у свої криївки, наче від навісної тучі.

І мертвіла в її примірках і Земля поневоленого міста.

Але ворожа Тюрма ставала все більша й більша.

Вона начеб-то розросталася від тих страждань і мук, страхів і жорстокостей, голосливих зойків, плачів та потрясаючих проклятих, що їм в цій Тюрмі не було кінця, а які розбивали її мертвецьку тишу все наново, з поновом кожного нового вязня. Бо гнав туди і запероторював чужинський ворог чоловіків і юнаків, жінок і дівчат, старих і дітей поневоленої землі в кожний час та з усіх усюдів, як-що тільки зачув від кого з них бунтарське слово, або добачив лютий погляд в горючих ненавистю очах. А хто понав в Тюрму й опинився в її безконечних глибоках, для того кожен день ставав днем глухого конання. Конали тут вязні од мук, завдаваних їм лютьми катами, від темряви й самоти, голоду й нужди, смутку й рознуки та від шалючого гніву на ненавистну Тюрму й від безконечної туги за сонцем. Усе в цій Тюрмі ставало для вязнів мукою, погубою та руїною, і радість сама вбивала тут, коли надто нечаяно потрясла зболілою ущертю душу.

Бо окаянний ворог одним-одиноким прису-

дом для всіх запероторених поклав:

Смерть.

І от і той молодий вязень лежав тепер ко-

наючою жертвою в сумах Великої Тюрми. Його, важко недужого, мордували вороги два довгі дні нечувано мученицькими допитами, розкривали йому щойно і з трудом загосні рани, покалічили його тіло нелюдсько жорстокими ударами, а вкінці, не допитавшись, хто його спільники, та хто йому велів вдарити збройно на їх ватажка, кинули знову у гнилу глушу тюремної келії. Але не зза пекучих ран та зза смертельної самоти страдав цей вязень найглибше, а зза горесних дум про поневолені рідний Нарід, за волю якого він в Великій Тюрмі карався і конав. Це не був

нарід лишарів та Героїв, не був нарід завзятих борців за своє право, — це був нарід рабів. Йогож тому, чужинський наїзники поневолювали все наново, тому вигублювали його тисячами по Великих Тюрмах та доптали його права і його людську достоїнність на очах усого світа, що той нарід рабів не вмів ставати до боротьби за своє існування, а хоч жалівся до своєї нещасної долі все і де-коли зривався до визвольного діла, то не зміг повести його по героїськи, не зміг бути ні провідником ні рядовим і був хиткий у своїх замислах і у своїм хотінню, мов те немічне трепеття в чистому полі, в пошумах осінних вихрів. Неустрашимих і всежертвенних Героїв в того народа було мало, а зате цілі ряди таких, що багнули тільки спокою і тихоміря наказаної їм ворогами згоди. І хитрунів і зрадників було в того народа багато, які дораджували охочим до бою покинути гадки про боротьбу, покортися ворогові й не счиняти ніякої ворохобні ні ніякого визвольного бунту во благо поневоленої Землі.

— Чого нам бути безумними? — говорили вони. — Хібаж не краще дождити нас в порі слушного часу й ворухити серце ворога нашою згідливістю і праведністю? А що, як ворог вигубить нас усіх у безвістях Великої Тюрми?

— Раби, раби! — простогнав тут вязень, потоплений у глибинах своєї душі у споминах й відгуки свого недового життя. І запекли в нього незгосні рани од таких споминів гірш, ніж від ворожих ударів. Він розжарено від горячки головою принав жахливо до холодного муру стінні і в глухій тиші вечірнього сумерку прошепотів:

— І нащо й за кого мої муки і смерть моя?

(Кінець буде.)

українських шкіл на чеські (приміром укр. торговельної школи в Ужгороді) та творення нових чеських шкіл (прим. в Сваляві, в Ставному і т. д.), видалювання українських учителів Галичан (усунено вже 22, а до кінця грудня с. р. має відійти ще 23 укр. учителів), позбавлення громадянства і т. д.

Рівночасно з тим почато ліквідувати все те, що ще на поверх пригадувало міжнародно загарантоване право підкарпатських Українців на повну автономію їх території, між іншим знято з державних будинків синьожовті прапори Підкарпатської Русі і заборонено їх виставляти, а на їх місце виставлено лише чеськословацькі.

Дальше підняла чехословацька влада заходи для переведення злиття трьох адміністративних установ Підкарпатської Русі, іменю жуп в Мукачеві, Севлюші і Ужгороді в одну жупу і то з осідком не в Ужгороді, а в Мукачеві, бо Ужгород — як кажуть — мавби бути відірваний від Підкарпатської Русі і приданий до Словаччини, подібно як це сталося нещодавно з українською полосою на захід від ріки Ужа.

Адміністративним зарядженням про злуку підкарпатських жуп в одну (проти чого за протестували всі українські політичні чинники з українськими послами до чехословацького парламенту на чолі) мала би прийти, на місце загарантованої міжнародним договором законодавчої автономії з власним соймом і відповідальним перед ним губернатором, чисто адміністративна автономія для справ дорожніх, санітарних, громадської контролю і т. п.

Дотичне зарядження чехословацького правительства — се лише дальший емілівий протиправний акт з насильдування автономічних постанов сен-жерменського мирового договору, генерального статута автономної Підкарпатської Русі і чехословацької конституції.

Попередив його іменню подібний акт в лютому біжучого 1926 р. дотично української урядової мови на Підкарпатській Русі. Сім актом знехтувала Чехословацька постанову 11-гої частини згаданого Генерального Статута, що український (руський) язик буде на Підкарпатській Русі „урядовою мовою“, а виконним розпорядком з 3. лютого 1926, виданим до чеського закону з 29. лютого 1920 р. ввела чеську мову як урядову на Підкарпатській Русі. Українську (руську) мову зведено на становище мови меншості як в урядах, судах так і в жупах і інших автономних установах, підбираючи їй характер урядової мови.

Супроти вище сказаного бачуся спонуканим іменем Української Національної Ради, правної репрезентатки між іншим також Українського Підкарпаття, звернути увагу компетентних міжнародних чинників на представлене по вище невиносиме положення сеї країни та просити:

I. Висока Конференція Амбасадорів, як сучасний найвищий орган держав антанті, зволить ужити всіх вказаних заходів, щоби Чехословацька негайно виконала постанови арт. 10 до 14 сен-жерменського мирового договору і виданого нею і під омофором держав антанті Генерального Статута з дня 18. листопада 1919 для автономної Підкарпатської Русі і завела в сеї країні повну територіальну автономію з власним соймом і відповідальним перед ним губернатором.

II. Висока Конференція Амбасадорів зволить по думці арт. 10 сен-жерменського договору довести якнайскорше до відграничення Підкарпатської Русі від Словаччини і прилучення до Підкарпатської Русі нещадно відорваної від неї української частини Словаччини.

Висока Рада Союзу Народів зволить підняти всі вказані кроки, щоби Чехословацька виконала міжнародні постанови дотично введення на Підкарпатській Русі територіальної автономії з власним соймом і відповідальним перед ним губернатором, та щоби чимскорше настала зміна невиносимого положення українського населення сеї країни згідно з постановами сен-жерменського договору і Генерального Статута для автономної Підкарпатської Русі і згідно з засадами людності і справедливості.

Дня 23. жовтня 1926.

Др. Євген Петрушевич,
Президент Української Національної Ради.

Юліан Бачишський.

На маргінесі.

В днях 19. і 20. листопада с. р. відбувся II. Конгрес Українського національно-демокр. Об'єднання — УНДО. Всі українські часописи, що виходять в Польщі та й польська преса вже висловили свою думку — кожда зі свого партійного чи кружкового становища виходячи — про вагу цього З'їзду, яку добачили головню в тім, що З'їзд по однім році існування УНДО значно затримав чи заважав політичне обличчя УНДО, і саме в основним питанню — відношення УНДО до Польщі і до Радянської України. Зайшла зміна — УНДО відвертається від Радянської України і вступає на шлях — до Варшави. В дискусії

однак — над політичним рефератом, ся зміна так виразно не виявилася, чи радше — виявилася лише відносно до Радянської України. — про се саме пішла найбільш оживлена дискусія, зате відносно Польщі ся дискусія була дивно спукною, — мається враження, що була тенденція проводу партії покинути ярмо зазначити свою несприхатність до Радянської України, і з свого вже — як конвенції — вказати шлях туди, куди задумалося вступити, але на який явлю покинути не можна ще вказувати.

Та хоч про той шлях — до Варшави дискусія майже нічого конкретного не виказала, то зате дискусія над відворотом від Радянської України була не мало цікава, не щоби вона визначалася влучністю аргументів, а якраз навпаки — що визначалася незвичайною своєю мізерністю. І я, читаючи в „Ділі“ звіт із сеї дискусії, зазначував собі на маргінесі ті думки, які при кожнім аргументі падали мені до голови. І тепер хочу поділитися ними з ширшим громадянством.

Основою дискусії над відношенням УНДО до Радянської України була думка, що хоч УНДО „добре розуміє, що доля тої частини українського народу, що опинилася під Польщею всецільно зависить від долі Наддніпрянської України“, що УНДО „цілою душею радіє тим великим національним доробком, який здобуває собі там український народ“ і „тішитися його змаганнями і успіхами в повному державному незалежнуванні себе від Москви, бо знає, що дорібок Наддніпрянської України, то наш спільний дорібок“, то мимом УНДО відноситься до „Української Радянської Республіки негативно“, „орієнтується“ на Україну як на радянську Україну і на її Уряд як радянський Уряд — УНДО не може. Але с доброю надією, що „Українська національна стихія“ перемає радянський державний устрій „мимом найбільш жорстоких і кривавих спроб більшовицьких, щоби спинити національно-визвольний рух українського народу“. Ті спроби показуються безуспішні і тому „Москва“ мусить іти тій „стихії“ — на уступки. А впрочім — чому жби й „орієнтуватися“ на Рад. Україну? — чи ж вона є державою, незалежною, суверенною? Вона ж є лише „васалом Москви“, чи навіть, як один з безліччів висловився, „ще більшою колонією Москви, як була за царських часів“, і наущ в ній не український народ, або хочби лише українська робітничка класа, а всеосяжна комуністична партія, котрої філія на Україні КПБУ має левих 23 проц. Українців і то в значній мірі Українців лише з походження, зате аж 52 проц. „Москалів“ і 25 проц. інших — головню Жидів. А крім того: чи має Рад. Україна своє військо? Чи має вона свою монетарну систему? Чи заступається український радянський уряд за інші українські землі? — тут, здається, треба розуміти західно-українські землі, — навпаки, не то не заступається, але це допускає такі „неможливі явища“, як створення мовдаської республіки з українською більшістю, та ще намагається створити на Волині польську республіку, — віддав Москві Крим, сотні тисяч десятин української землі роздаровує Жидам, а український селянин мусить іти на Сибір. „Так не поступає суверенна держава, ані суверенні держави не дозволяють, щоби з ними так поводилися. Радянська Україна є васалом Москви, а ми не орієнтуємося на васала, тільки — на український народ!“

А український народ?... Застановімся над усіма тими закидами і питаннями і розважмо, які с на ті питання відповіді.

Зачім від „української національної стихії“. Хто вона? Чого вона хоче? — Чи української держави? Чому не підтримала УНР або гетьманську державу? А може хоче Росії? — Чому розірвала Денікіна? — Значить — і змагав за українську державу не піддержала і до відновлення Росії не допустила. Але прийшли більшовики і вона їм, хоч мілітарно найслабшим, піддалася. Чому? Чи тому, що більшовики почали переводити українцізацію? Але ж селянство, яке не піддержало УНР, може розуміти і хотіти українцізації хіба найнижчих державно-адміністративних установ, з якими воно має безпосередні зносини, а в українцізації вищих адміністративних установ, вищих шкіл, усіх культурних установ, Академії Наук, мистецтва, театру, опери селянство — не дуріжме себе! — цілком не зацікавлене. А мимом того піддається більшовикам. Чому ж так? — Дістало землі? — заспокоїлося.

А може та „стихія“, то не селянство, а жінки культурних діячів українських, що не пішли на еміграцію, а остали на Великій Україні і „котріх більшовики в найбільш жорстокий спосіб кривували“? Але ж не дуріж тут себе! — чи була вона в силі до чогоньбудь змусити більшовиків? — і більшовики на те їх „в найбільш жорстокий спосіб скривували“, щоби „скривавши“ їх, завести саме те, за що їх „скривували“? Так деж та „українська національна стихія“? — А мимом того: більшовицька революція побідила і по лінії Великої України пішла українцізація усього публичного життя і цілого українського державного апарату. Чому ж се так, що се значить? — Відповідь на се питання не буде нікому тяжка, хто розуміє, що се с та більшовицька революція, що вона означає. Сеж визвольний зрив поневолених буржуа Росією народів, а творення української держави й українцізація усього публичного життя і цілого українського державного апарату — се здійснювання одного з головних принципів більшовицької революції, сеї інтернаціональної „потири“: невідомого права кожного народу на свою національну державу. І сеї той принцип більшовицької революції переводить тепер на Україну більшовицький український уряд, переводить саме те, чого не могла була доклати українська національна „стихія“. І переводить се не лише мимом того, що селянство відноситься до свого як до справи друго-або треторядної для нього, бо воно не дає собі докладно справи з того, що значить будувати свою українську державу, але й переводить се при явном спротиві 4/5 населення українських міст — „Москалів“ або „змосковичених“ Українців і „змосковичених“ Жидів — міського населення, що є таким важним, а в кількох випадках і рішенням чинником в життю кожної новочасної держави, переводить на кінець се мимом того, що падаючи на Рад. Україну КПБУ має левих 23 проц. Українців і то в значній мірі Українців з походження, за те аж 73 проц. „Москалів“ і „змосковичених“ Жидів. І всі ті 73 проц. „Москалів“ і Жидів мусять тому національному принципowi більшовицькому піддатися, бо він, з хвилею як побідила більшовицька революція, сильніший від всіх тих „стихій“ на Україні — „московської“, жидівської і тої нещасливої — української...

Розуміється, хто раз запряг собі, що мусить поборювати більшовиків, той признавати всего того не може, і він ставив перед такою дилемою для нього

появою, як українцізація державного українського апарату українським більшовицьким урядом, буде толкувати собі його навіть таким абсурдним аргументом, що то робить „Москва“, і то на те, щоби через українцізацію державного апарату на Україні — навіть висного, через українцізацію вищих шкіл, через заснування Української Академії Наук, і українських опер в Харкові, Києві, Одесі і Катеринославі прислати для „більшовицької теорії“ українське — селянство...

Се вже війшло в манію наших націоналістів бачити і представляти все, що лише зробить українські більшовики і більшовицький Уряд на Україні, як роботу не для України, лише — для „Москви“, що все те с „властиво“ роботою російського, „московського“ народу, згл. російських більшовиків — ад маютем глотієм російського народу, а українські більшовики і український більшовицький уряд, се лише сліпа рука, котрою править „Москва“. Вони не хотять того сказати, що Москва, то лише припадне місце осідку союзних установ радянських національних республік, де не одні лише „Москалі“ засідають і рішають, але представники усіх союзних республік, і де без згоди представників тих союзних республік самі „Москалі“ нічого не можуть вдіяти. І не хотять цього зрозуміти, що коли в чім союзні установи рішають щоньбудь, що не підходить або замало узгоджене інтереси котрої з союзних республік, то виною с тут не „Москва“, то с „Москалі“, а саме представники тих союзних республік, т. зл. самі союзні республіки. Для них все це більшовицька революція, то революція російського народу, а побіда більшовицької революції, то побіда російської, „московської“ революції. Не годні лише одного пояснити, чому то та „російська“ більшовицька революція потворила національні республіки і заводить в них насилу, проти волі і при спротиві російських „стихій“, національне державне життя, національне публичне життя і національну культуру тих республік. Вони все це не годні того зрозуміти, що саме „Москалі“, то є російський нарід найменше вишен в більшовицькій революції, що якраз не „Москалі“, а „інороди“ були головними двигунами більшовицької революції. Бо і деж ті „Москалі“? — Хто вони? — Чи може Сталін? чи Бухарін? може Луначарський або Троцький? або може Петровський чи Каменев? чи Ворошилов, Раковський, Радек? чи Дзержинський, Мєжінський, Криленко, або Ганецький, або Литвинов, Поффе, Фрунзе, Шумський, Стежков, Затонський, Квірінг, Мануїльський, Куйбішев, Ярославський, Чубар, Мікоян, Скрипник, Зіновєв і т. д. і т. д.? За виїмком репрезентативних осіб, як прим. Калінін, Риков, дійсно Руських, майже вся решта — люди ініціативи і діла, ті саме, що перевели більшовицьку революцію, се якраз „інороди“, а не „Москалі“. Лєпін, хоч почував себе Руським, також з походження „інородець“, і він національну справу ставив в повній суперечності до „Москалів“, навіть більшовицьких, які щойно, коли побідила більшовицька революція, почали почувати нараз в своїй груді більшовицьке серце і переходячи до партії, переносили туди з собою і своє русистівство.

Російський нарід, „Москалі“ найменше вишен в більшовицькій революції: коли він в чім заперив, то передівім супроти себе, не в тім, що й певнив, а в тім, що своєю неополітичною національною політикою же за своєї бурної Росії довів до більшовицької революції, яка й розторожила ту його Росію.

Тепер деж про суверенність: чи українська радянська республіка є суверенною державою, чи ні? Над тим також була дискусія на останній конгресі УНДО. Чи вона була потрібна — се инша справа, — бо ходило о „орієнтацію“ — чи УНДО як західно-українська партія має змагати за злуку з Рад. Україною, чи ні. А до сього — питання суверенності української радянської республіки пі причім, бо можна змагати західно-українським землям до злуки з Великою Україною без огляду на се, чи вона с суверенною державою, чи ні, — можна змагати до злуки з нею, хочби вона й не була суверенною державою, і можна противитися злуці з нею, хочби вона була суверенною державою. Німеччина, Італія і Франція є суверенні держави, а мимом того швайцарські Німці, Італійці і Французи не думають злучуватися з ними і з другої сторони ні Німеччина, ні Італія, ні Франція також про злуку з ними тих їх національних частин не думають.

Про злуку західно-українських земель з Радянською Україною повинно рішати не те, чи вона с суверенною державою, чи ні, а те: чи с се в інтересі західно-українських земель, а коли с — то який с інтерес, лучитися їм з Радянською Україною, і саме: в інтересі політичним, передівім загальної ваги — чи злука західно-українських земель з Радянською Україною скріпить політично в державницькій значінню український нарід, чи ні? — а в дальшій значінню: чи політичні відносини в Польщі і політика польського загалу і його уряду супроти українського народу в Польщі дають більшу заперуку його політичному розвитку і дозріванню, якби се дав український радянський уряд, чи навпаки: політика українського радянського уряду дає більшу заперуку західно-українському населенню в його політичній розвитку і дозріванню, як політика польського уряду. Дальше, під оглядом господарським: чи господарська політика польського уряду дає більшу заперуку господарському розвитку: промисловому і рілльному — на західно-українській території в користь західно-українського населення, якби се міг і хотів дати український радянський уряд, чи навпаки: господарська політика українського радянського уряду дає більше дати більшу заперуку господарському розвитку захід.-української території, як польський уряд; а вкінці: чи з огляду на культурний розвиток захід.-українського населення, в поширенню між ним освіти, шкільної і позашкільної, в підмоці розвитку науки і розвитку мистецтва, чи польський загал і його уряд дає під тим оглядом більш заперуку, якби міг їх дати український загал на Великій Україні і його радянський уряд, чи навпаки: український загал на Великій Україні і його радянський уряд дає більшу заперуку захід.-українському населенню в розбудові його шкільництва, початкового, середнього і висного, в підмоці наукових дослідів і розвитку мистецтва, як польський загал і його уряд? — Такі питання повинні були бути, на мою думку, розсуджувані і передискутовані учасниками конгресу УНДО, коли розходиться про питання „орієнтації“ чи „неорієнтації“ західно-українського народу на українську радянську республіку, а не те, чи українська радянська республіка є суверенна, чи ні.

Але замість сього розведено питроно дискусію над тим, чи українська радянська республіка є суверенна, чи ні. Так застановімся тепер ще й над сім питанням.

Чи українська радянська республіка є суверенною? За вином одного бесідника, решта бесідників заперечила тому. А не є суверенною передісім тому, що перше: не має свого війська, друге: не має своєї монетарної системи, а третє: не веде самостійно своєї економічної і закордонної політики. Хтож все те має і веде — „Москва“?

Українська Радянська Республіка є одною з чотирьох держав, які творять „Союз радянських соціалістичних республік“. Кожда з них веде свої внутрішні справи незалежно одна від другої і коли їх що у веденні тих справ уподобноє, то те, що ті справи улагоджують вони по певним спільним основним засадам. Справи знову, які в інтересі усіх республік узагалом доцільним спільно їх рішати і вести, як прим. справи мілітарної оборони, фінансової господарки, заграничної торгівлі і заступство інтересів усіх республік перед заграничною переказують спільним союзним установам, в яких кожда республіка має своїх представників і в котрих ні одна з тих республік не має більше прав, як друга. Таке переказання ведення тих справ союзним установам не уменшує суверенності поодиноких республік, бо ніяка з тих республік у вирішуванні тих справ не має більших управнень від других, а кожда з них має рівне право з другими і ніяка з тих справ без постанови усіх не може бути порішена. Укорочення суверенності тих республік було б тоді, коли порішування тих справ було б призначене лише одній з тих республік, прим. російській федеративній республіці, або білоруській, або українській, або кавказькій федеративній республіці. А так не є. Всі вони є суверенні, бо всі вони мають зарівно вимогати до суверенності атрибути: територію, населення і владу, хочби ту владу в деяких справах переказували до спільної установи для спільного порішування і виконання (визнання чужими державами не належить до вимог суверенності).

Та союзна констукція радянських республік дуже схожа союзній констукції булв. австро-угорської держави. І Австрія і Угорщина були суверенні держави і кожда з них управляла своїми внутрішніми справами цілком незалежно від другої, хоч на однакові основних засадах — політичних і господарських — правда, не соціалістично-радянських, а капіталістичних з приміжкою феодальних рештків. За те для справ, які в інтересі обох цих держав обі дві держави уважали доцільним спільно їх рішати і вести, як справи мілітарної оборони, фінансової господарки, заграничної торгівлі і заступство інтересів обох цих держав перед заграничною, переказували спільним союзним установам „делстаціям“ і „спільним міністерствам“, в яких ні Австрія ні Угорщина не мали більше прав одна супроти другої, а обі були на рівні поставлені. Через те суверенність ні одної ні другої не була зменшена. Що у вирішуванні тих чи інших справ приходило не раз до острих сутичок, і в тій чи иній справі раз одна а раз друга сторона перемала, то се не значить, що одна сторона вдержувала через те свою суверенність, а друга її втрачала, ставала її васалом, — обі вони оставали суверенними.

Подібно є в Союзі соціалістичних радянських республік. І там ведуться суперечки, і там кожда сторона змагається в обстоюванні своїх інтересів. Колиж у вирішуванні поодиноких справ одна сторона союзна, прим. російська, перемаже становище інших республік, прим. української, то се може свідчити про все інше, лише не про несуверенність української республіки, може свідчити прим., що аргументи російської сторони є сильніші від української, або просто російська сторона в обороні своїх інтересів є безглядніша, а українська слабша, податливіша, при чім не мало роллю може грати й те, що російська делегация вихована віками в державницькій життєвій, а инші, неросійські — віками в недержавницькій, підиремній, що не мало відбивається, часто навіть не свідомо, на ставленні справ і їх обороні, — але все те суверенності не дотикає, її не зменшує. І тому, коли відмовляється українській радянській республіці суверенності іза того, що вона не має свого війська, не має своєї монетарної системи і не веде самостійно своєї економічної і закордонної політики, то так само муситься іза того відмовити суверенності російській федеративній республіці, „Москві“, і білоруській республіці і кавказькій федеративній республіці, — а признається суверенність російській федеративній республіці, „Москві“, то муситься признати її і білоруській республіці, і українській і кавказькій федеративній республіці.

Ся суверенність поодиноких радянських республік є виразно зазначена в союзній конституції, а найчіткішим висловом сього є постановою 4-та сеї конституції, яка признає кожній республіці право на вільний вихід із сього Союзу. Тоді переказані республікою союзним установам справи ipso facto повертають назад до виступаючої республіки. І тою постановою суверенність поодиноких республік є ще сильніше зазначена, як се було в австро-угорській державі, де того управління не мали ні Австрія ні Угорщина.

(Кінець буде.)

Свіжа могила.

✠ Дня 25. грудня с. р. помер у Львові в 80 р. життя Олександр Барвінський, один з найвизначніших українських громадян Галицької Землі і б. Державний Секретар віроісповідань і освіти ЗУНР.

Уродився Олекс. Барвінський в 1847 р. в Шиятиніях б. Тернополя. Гімназію покінчив в Тернополі, а університет (філософ. виділ) у Львові. Був на посаді гімназійного учителя в Бережанах, опісля перейшов як учитель до семінарії в Тернополі, а вкінці (в 1888 р.) до Львова.

Вже як гімназист брав живу участь в гімназійних „громадах“ українських учеників, тайних гуртках, з яких вишло чимало визначних громадян. В часі університетських студій належав до „українофільського“ табору, який видавав „Вечерниці“, „Мету“, „Русалку“, „Правду“ і вже з того часу датуються його звязки з визначними наддніпрянськими діячами.

За часів учительської служби в Тернополі бл. п. Олександр зорганізував не тільки тернопільських українських міщан, але й став душою організаційної роботи в цілому тернопільському

повіті, засновуючи перші українські читальні по селах Поділля. Тоді і пригтовляє Він перші дійсно українські шкільні підручники та засновує відому „Історичну Бібліотеку“. Та імя Покійного стає широко відоме не тільки серед українського громадянства в Галичині, але й далеко поза ним, аж з хвилею приїзду його до Львова. Тут бере живу участь в працях Товариства ім. Шевченка і у видавництві „Зорі“. При його заходах довершується в 1890 р. перетворення Тов. ім. Шевченка в Наукове Товариство і при його участі основано (в 1885 р.) політичне товариство „Народна Рада“.

За принукою австрійського уряду почалася в 1890 р. політика т. зв. „нової ери“, себто українсько-польської „угоди“, в якій Покійний відіграв передову роллю і викликав був проти себе обурення загалом. Ся політична помилка довго ваготіла над Покійником, хоч в імя справедливості треба признати, що Він добавив і зрозумів свою помилку, помилку сеї політики ще до великої війни, про що свідчать останні річники видаваного ним у Львові дневника „Руслан“.

З вибухом війни став Покійний твердо на самостійницькій і державницькій становіщі, а в 1918 р. по проголошенню ЗУНР став її першим Державним Секретарем віроісповідань і освіти. Відтак придержувався державницької політики твердо і послідовно і тим дав доказ характерности, бо справдішні характери виявляються в критичні часи.

Покійний може стати взірцем працьовитої людини. Будучи учителем, відтак членом галицької Краєвої Ради Шкільної, будучи послом до австр. парламенту, а опісля членом австрійської палати панів і маючи над міру різних обовязків, він находив ще час на писання шкільних підручників, історичних праць і розвідок та на писання публіцистичних статей не тільки в українській, але й в чужій пресі про змагання українського народу. Його заслуги на культурно-освітньому та політичному полі є величезні, а охопити в цілості і вірно передати діяльність пок. Олександра в помершій згадці зовсім не легка річ; бож Покійний трудився без перестанку шістьдесят літ на культурному і політичному полі для добра українського народу як учитель, письменник, публіцист, громадський діяч і політик — трудився з запалом, посвятив і відданням всіх своїх сил. Спочив на віки спокійний співвєснем свого обовязку супроти народу, але з болем в серці, що той народ ще окаянаний. Вічна Память пок. Державному Секретареві!

Комунікат.

Військових скитальців: Михайла Балака, Івана Боднара і Павла Петяка, уроженців львівського повіту, Тому Петяка і Тому Івасечка, урож. рудецького повіту, Михайла Лєськова, урожен. мостецького повіту, Осипа Цап'яка, урож. добромилівського повіту і всіх інших українських військових скитальців, яких позбавлено громадянства і наслідком того повороту до краю, звизається негайно подати свої адреси до редакції „Українського Прапора“ (Berlin - Schöneberg, Eisenacher Straße 53-IV) в справі заходів для уможливлення їм повороту до краю.

Канцелярія Президента Української Національної Ради.

Ріжні вісти.

З приводу Свят Різдва Христового і Нового Року шлемо нашим шанов. передплатникам, читачам і прихильникам, Скитальцям на чужині і Братам в краю побажання усього добра, передісім здійснення нашої спільної мети: визволення зпід польської окупації і злуки з матірнім плеєм. Шлемо щирий привіт нашим Братам за Океаном, на американському суходолі, а здоровляючи горлячим словом Братів над Дніпром, в Українській Радянській Республіці, кличемо до них: чи чуєте стогін Ваших братів на заході, в чужій окупації, і чи Ви готовитеся?

Положимо на дурний розум. Мабуть наслідком горячки, спричиненої гасуючою у Львові пошестю еспанки, лівівське „Діло“ втратило з очей перспективи осіб і річей, та розмишулося з лобією і самоопаною, коли не вдоволилося зрозумілою на сторінках офіціоза партії „Об'єднання“ рекламою для кількох неофітів — перебіжчиків з Незалежної Групи на нові шляхи унівського „Об'єднання“ (лихих відшукало, кокетливо глумлячись над ними, між иншим аж... в офіцінах трудової партії!), але намагається здвинути нерукотворний пам'ятник для своєї автономістичної групи в статті „Самозванці“ з 30. грудня п. р. Зафіксовано в тій статті виразно, чорне на темному білім папері, що „трудова партія виставила плятформу національно-територіальної автономії“ (під покровом польського орла), „ракухуючись... з основою наскрізь юридичної легальности нашої дотеперішньої політики, накиненої закордонним центром“. Виходить зі статті „Діло“, що закордонний центр, себто Уряд Президента Петрушевича накинув був групі „Діло“ трудової партії, яка в 1923 р. проводила цій партії, її „автономістичну резолюцію“! Це написало „Діло“, орган з претенсіями на серйозність, а не гумористичний або хлібодібський часопис, і то в передовій статті, а не в малім фейлстоні. — В тій самій статті „Діло“, накладаючись пораз тисячний мабуть на „диктаторську і односторонню політику

уряду дра Петрушевича і його помічників“, пише, що в краю вже до рішення Ради Амбасадорів з 14. березня 1923 р. в супереч „адвокатсько-процесовій політиці“ уряду дра Петрушевича проносилися кличі опертя виключно на власні сили і що власне в „пошуканці“ за ним трудової партії (дебто група „Діло“) виставила плятформу національно-територіальної автономії під Польщею. Отже в противенстві до „диктаторської й односторонньої“ політики уряду През. дра Петрушевича відбувалася (власне на сторінках „Діло“) „пошуканка“, з якої вродився клич проводу трудової партії в маю 1923 р. — клич автономії під Польщею. І чи не краще, колиб замість цієї „пошуканки“ за автономією з ласки Варшави, знайдено полонку з холодною водою, щоб розгорячені голови самі собі не перечили в тім самим часопису і то в тім самим числі, а навіть в тій самій статті, і не виставляли одинокий український щоденник на зах.-українських землях на глум читачів! Та з виводів „Діло“ виходить також ясно, що власне в „пошуканці“ за кличем опертя на виключно власні сили трудової партії (власне група „Діло“) знайшла цей клич в плятформі національно-територіальної автономії під Польщею. В цей спосіб „Діло“, офіціоз партії „Об'єднання“, здирає маску з проводу партії „Об'єднання“, який теж для широкої низової публіки голосить клич опертя виключно на власні сили в смугі між сходом і заходом, клич групи автономістів з 1923 р., дебто в авторитативній інтерпретації „Діло“... клич автономії при Польщі. Так, панове з „Діло“? За цю отвертість „Діло“ належить признання, бо думаємо, що тепер і другий офіціоз партії „Об'єднання“ — „Новий Час“ хіба не відважиться голосити фрази, що провід „Об'єднання“ стоїть на сторожі найвищої ідеї нації. За цю отвертість можна простити „Діло“ лайливі і обидливі вигукки під адресою закордонної політики — в стилі „пропащого лиця“... тим паче, що хорим людям, навіть коли бавляться з огнем можна багато вибачити. А про політику „виключно на власні сили“ напишемо окремо.

Народний гріх. Пишуть нам: Кожний скиталець поповнює народний гріх, коли замість українських назв уживає на чужих документах спольських назв пр. Zabłótów, Nadwórna, Brzezany, Czortków і т. д. і в той спосіб причиняється утравляти в пам'яті чужинців Польщу на наших землях. Ще ніколи ніякий Поляк не написав Краків, тільки Kraków, кожний Серб пише і вимовляє Београд, ніякий Чех не вживав і не вживе знімченої назви — тільки пересічний український студент махав рукою і каже: „ет, дурниці!“ і чи то на університетських документах чи на „Meldezettel-ax“ малює за Поляками спольські назви. Не тільки студент, але без розбору кожний повинен все і всюди тямити національну свідомість України і бути на неї гордим, як се робить Німець, Мадяр, Чех, а навіть Румун. — Вже де як де, але на університетських документах за границею можна сміло уживати українських назв і навіть замість Malopolska писати Westukraine. — Ю. Петр—юк

Пона масакра українських робітників! В копальні земного вугілля в Давнянці — богородчанський повіт приїшло дня 21. м. н. до кривавої сутички поміж страйкуючими робітниками і спровадженою для охорони кількадесяти страйколомів польською поліцією. Героїська — як засіди — польська поліція дала салву до товпи безброшних страйкарів, од якої трьох робітників упало на місці забитих, кілька інших тяжко поранених і звяз двайцять легше. Бєй ті нові жертви польського насильства — Українці.

Особисті вісти. На віденському університеті відбулася 23. м. н. промови бл.: Ярослав Гара-симов, Евгєна Омєльського та Григорія Явного на докторів всіх наук лікарських.

Зміна президента на Литві. Дня 17. м. н. відбувся на Литві безкровний державний переворот, після якого дотеперішній президент республіки уступив зі свого становища, а на його місце вибрано нового, Антона Сметону. Уступив рівнож цілий старий кабінет міністрів. З нагоди того державного перевороту польська преса поширює всілякі фантастичні вісти про „страшну литовську революцію“, мабуть тільки на те, аби дати Пилсудському претекст до влаштування нової жєлітовщини. — Як нас інформують, головна причина зміни литовського уряду лежить в надто великій уступчивості дотеперішнього правительства супроти горстки литовських Поляків. Населення Литви було схвилюване таким приміром фактом, як відхинення 60 польських шкіл тоді, коли в Польщі согні тисячі Литовців не мають навіть дозволу на відкриття своїх приватних шкіл і це довело до наведеної кривди.

Шілеудекі про польські границі. Маршал Пилсудскі обороняв недавно в бюджетовій комісії великі витрати на польську армію тим, що Польща має дуже розтягті границі, яких ніхто не гарантує та які забезпечувати мусить сильна армія. Іще не так то давно, всілякі польські державники переконували весь світ, що Польща тільки тоді може бути сильна, коли матиме якнайширші границі. Тепер показується, що ті аж надто широкі границі сучасної Польщі, не її слабкість.

✠ Др. Іван Стефанович, сотник-лікар УГА, помер 23. грудня у Львові і похоронений при великому здвигі народа. В. П. II.

✠ Михайло Саврук, стрілець УГА, помер 14. листопада с. р. на скитальщині в Ч.С.Р., і похоронений товаришами на дмитарі в Рупрехтичах біля Ліберца. В. П. II.

✠ Др. Деніє Білінський, лікар у Відні, помер в жовтні с. р. В. П. II.

ТОВАРИШІ БІЖЕНЦІ!

Отсим взиваю до помічі тов. Іванови Миськову, котрий по довгій хоробі виїшов зі шпиталю, опинився в крайній нужді та нездільний на разі до праці. Обовязком кожного з нас допомогти йому. Розуміється, що з нас кожний на свій дорозі. Ми всі потрібні, як у нас є здоровля та здібність до праці — як того в нас не стане, здають нас на ласку судьби. Товариші! Се заставляє нас подумати над собою. Пам'ятаймо, що ми діти робітників та селян, та знаймо, що нам: „Не ждати рятунку від нікого!“... Сподіюся, що відчуте критичне положення нещасного товариша та допоможете йому в нужді. В протинім случаю йому грозить депортація. Датки висилайте на адресу:

Th. Horban, Althof-Barten, Kreis Rastenburg, Ostpreußen (для Миськова).